

Η ΠΡΩΤΗ ΥΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΤΗΤΑΣ

Από «τους παρατεθέντες Όμηρικούς στίχους και πιο συγκεκριμένα τους 112 και 115 τής Οδύσσειας διαπιστώνεται ότι ή πρώτη υποτύπωση της πολιτιστικής υπεροχής των Ελλήνων έναντι των βαρβάρων, πού διακηρύχθηκε διά πολλών και από πολλούς, ιδιαίτερα κατά τους κλασσικούς χρόνους, με την πιο γνωστή έκφραση «πας μη Έλλην βάρβαρος» και την απόφανση του Αριστοτέλη {Πολιτ. Ι. 1,7} «Έλληνας βαρβάρων άρχειν εικός», ανάγεται πολύ παλαιότερα, ήδη κατά την ομηρική εποχή. Οι Κύκλωπες - οι βάρβαροι - αγνοούν και νόμους και δίκαια και δικαστική οργάνωση. Ζουν υπό καθεστώς δεσποτικό, είναι υπήκοοι και όχι πολίτες, υπακούουν τυφλώς στη δύναμη του ισχυρότερου, δύναμη απεριόριστη, αυθαίρετη, τυραννική. Δεσποτισμός και τυραννία, καθολική δουλεία, έλλειψη δικαστικής αλλά και πολιτικής οργάνωσης είναι τα γνωρίσματα των κοινωνιών των βαρβαρικών λαών.

Αντίθετα, οι Έλληνες, ήδη ακόμη και σε παρωχημένες εποχές. τις αρχαϊκές, διαφορίζονται από όλους τους άλλους συγχρόνους των λαούς, διότι ακόμη και οι βασιλείς ασκούν την εξουσία τους με «συνταγματικούς», όπως θα λέγαμε σήμερα, περιορισμούς. «Θέμιστες», «δίκαια». «νόμιμα», «τα των Ελλήνων νόμιμα» ή «ή πάτριος πολιτεία», όπως αποκαλούνται αργότερα, ρυθμίζουν τον κοινωνικό τους βίο, «ίστορες» και «θεμιστοπόλοι» και «δικασπόλοι» (δικαστές) απονέμουν δικαιοσύνη και επιλύουν τις διαφορές. σε «βουληφόρες αγορές» εκφράζουν τη γνώμη τους και, όπως τεκμαίρεται. συναποφασίζουν, για σημαντικά θέματα, με τους άρχοντες τους.

Είναι εκπληκτικό, αλλά προκύπτει από τις ίδιες τις μαρτυρίες των Όμηρικών κειμένων ότι ή πανίσχυρη στην Αθηναϊκή Δημοκρατία Εκκλησία τού Δήμου ξεκινά από πολύ μακριά, από τα βάθη του χρόνου από την Εποχή των Τρωικών,

Ή συμμετοχή του λαού στα πολιτικά δρώμενα, ή έκφραση γνώμη; του, ακόμη και ή «άνταγορία» του (αποτυπωμένη το πρώτο στη νομοθεσία του Λυκούργου, 8ος αιώνας), δηλαδή το δικαίωμα τής διαφωνίας, του αντιλόγου και της υποβολής αντιπροτάσεων. ή άσκηση της εξουσίας υπό περιορισμούς, καθοριζόμενους από τις «θέμιστες» και τα κοινά των Ελλήνων νόμιμα, είναι τα πρώτα χαρακτηριστικά διαφοροποιά στοιχεία μεταξύ Ελλήνων και μη Ελλήνων. Και αυτή ή διαφοροποίηση τους ως προς τον τρόπο της κοινωνικής οργάνωσης τους και τον νομικό τους πολιτισμό (αργότερα και για άλλα πολιτιστικά επιτεύγματα τους) και όχι για φυλετικούς λόγους, όπως σκοπίμως αργότερα και μέχρι σήμερα από ευάριθμους υποστηρίζεται, έκανε τους Έλληνες υπερήφανους.

Σε εποχές μακρινές (αλλά και πλησιέστερες προς εμάς) ενώ άλλοι λαοί πρόβαλλαν ή και προβάλλουν την φυλετική τους «ανωτερότητα» επικαλούμενοι είτε την αριθμητική τους υπεροχή είτε τη δύναμη τους (Ολική ή εδαφική) είτε τη δήθεν επιλογή τους από το Θεό ως «περιούσιων», οι Έλληνες σεμνύνονται για τήν πολιτιστική τους υπεροχή, πού ήταν έργο του πνεύματος τους, αγλαός καρπός του.

Σχετικώς γράφει και ο Παναγής Λεκατσάς (Αριστοτέλους Πολιτκ., Εισαγωγή, σ. 76): «Η παρά των Ελλήνων συναίσθησης της εξόχου άνωτερότητος του πολιτισμού των έξεφράζετο διά του περιλαλήτου αφορισμού «πας μη Έλλην βάρβαρος»... Ή αντίθεσις αυτή προς τους βαρβάρους ερείδεται επί τη βάσει της πολιτικής των Ελλήνων προς τούτους, τους φορείς τής απολύτου δεσποτικής εξουσίας: Ειδικώτερον διά τους “Έλληνας τ ά κύρια χαρακτηριστικά του βαρβάρου λαού είναι τα εξής:

α) Ασύνταχτος εις κράτος-πόλιν λαός νομαδικός ή εις έκτασιν γής εγκατεστημένος.

β) Δεσποτική εξουσία θεωρούμενη υπό των δεσποζομένων ως φυσική, δικαία και νόμιμος. Κατά τον Αριστοτέλη, οι βάρβαροι είναι φύσει ανελεύθεροι και προωρισμένοι εις ταπεινών και δουλικόν βίον (Πολιτ. Ι, 1.5, 1252 b 7).

« ... Διό φασίν οί ποιηταί «βαβαρων δ' Έλληνας άρχειν οικός» ως ταύτα φύσει και δούλον όν» «Βαρβάρων δ' Έλληνας άρχειν εικός, άλλ' ού βαρβάρους μήτερ, Ελλήνων τό μέν γάρ δούλον, οι δ' ελεύθεροι». (Ευριπίδης, Ιφιγένεια εν Αυλίδι, στ. 1400).

Ο Ευριπίδης προσδιορίζει ακριβώς με τον τελευταίο στίχο τη θεμελιώδη ειδοποιό διαφορά μεταξύ των βαρβάρων και των Ελλήνων (« το μεν δούλον, οι δέ ελεύθεροι»),

ταυτοχρόνως δε υποτυπώνει και το κυρίαρχο στοιχείο τής έννοιας τής έλληνικότητος, πού είναι ή ελευθερία: ελευθερία πολιτική, ελευθερία κοινωνική, ελευθερία σκέψεις και εκφράσεως, ελευθερία από δόγματα (θρησκευτικά, φιλοσοφικά, κοινωνικά), ελευθερία από προκαταλήψεις, στερεότυπα, αγκυλώσεις, ελευθερία βουλήσεως και πράξεως, ελευθερία! Για τους “Έλληνες το ανώτατο αγαθό (SUMMUM BONUM) τής ζωής δεν είναι ή δύναμη, ή κοινωνική ή άλλη ισχύς, ό πλούτος, ή ευγένεια τής καταγωγής ή ή δόξα είναι ή ελευθερία. Και αυτή είναι ή μόνη, ή αναντικατάστατη προϋπόθεση τής δυνατής κατ' άνθρωπο ευτυχίας, αφού «ευδαιμον τό ελεύθερον» (Θουκ. Β, 43,4), ευτυχής μπορεί να είναι μόνον ό ελεύθερος. Θα λέγαμε, άνθρωπος είναι μόνον ό ελεύθερος.

Ή ελευθερία, όμως. δεν είναι ούτε δωρεά, ούτε κληρονομιά, ούτε τύχης κτήμα είναι κατάκτηση πολύμοχθων αγώνων, διά βίου μάλιστα αγώνων, αφού τον άνθρωπο ενεδρεύουν πάντοτε και Σειρήνες και Σκύλλες και Χαρύβδεις.